

Psikososyal Güvenlik İklimi ile Çalışanların Psikolojik Sağlıkları Arasındaki İlişki

Buse Erturan
Gökhan Doğruyürür
Ömer Faruk Gök
Pınar Akyol
Doç. Dr. Altan Doğan

Psikososyal Güvenlik İklimi

- ❖ *Psikososyal güvenlik iklimi*, örgütsel iklimin spesifik bir boyutu olup, çalışanların psikolojik sağlık ve güvenliklerinin sağlanması için oluşturulan politikaların, uygulamaların, prosedürlerin çalışanlar tarafından ortak algılanma şeklini ifade eder.
- ❖ İşyerlerindeki psikososyal riskler, çalışanlara psikolojik ve sosyal açıdan zarar verebilme potansiyeline sahiptir ve bu durum da çalışanların psikolojik sağlıklarını olumsuz etkileyebilmektedir.

Psikososyal Güvenlik İklimi

- ❖ Psikososyal riskler, örgüt içindeki psikososyal güvenlik ikliminin durumuna bağlıdır.
- ❖ Bu araştırmada da çalışanların psikolojik sağlıkları ile işletmelerin psikososyal güvenlik iklimi durumları arasında ilişkinin var olacağı dşnlmektedir.

Stres

- ❖ Stres, yabancı bir kelime olmasına ve son yıllarda dilimize geçmiş bulunmasına rağmen, her sosyo-kültürel seviyedeki insan bu kelimeyi doğru veya yanlış olarak kullanmaktadır.
- ❖ Ancak stres kavramının daha doğru bir tanımının yapılabilmesi için, stresin etki-tepki yönüyle ele alınması gereklidir. Bu anlamda stres, “her nerden gelirse gelsin, çevresel bir talebe, vücudun gösterdiği belirsiz reaksiyondur” şeklinde tanımlanmaktadır.
- ❖ *Başka bir deyişle stres*, bir eylem ya da durumun kişi üzerinde yarattığı fiziksel veya psikolojik zorlanmaya verilen tepkidir.

Duygusal Tükenmişlik

- ❖ Duygusal tükenme, tükenmişlik kavramının üç alt boyutundan biri olarak ele alınmaktadır. Bireyde tükenme, duygusal tükenme ile duyarsızlaşmanın artması, kişisel başarının ve başarı duygusunun azalması ile ortaya çıkmaktadır.
- ❖ Duygusal tükenme; çalışanların fiziksel ve duygusal açıdan kendilerini aşırı yorgun ve yıpranmış hissetmeleri olarak tanımlanmaktadır.
- ❖ Tükenmişliğin bireysel stres boyutunu belirtmekte ve bireyin duygusal ve fiziksel kaynaklarında azalmayı ifade etmektedir.

Psikolojik İyi Oluş

- ❖ Psikolojik iyi oluş, yaşamda karşı karşıya kalınan varoluşsal meydan okumaları (anlamlı amaçları sürdürme, kişisel gelişim ve diğerleri ile nitelikli ilişkiler kurma gibi) yönetme olarak tanımlanmaktadır.
- ❖ Psikolojik iyi oluş modelinde altı boyut bulunmaktadır. Bunlar; öz-kabul, diğerleri ile pozitif ilişkiler, özerklik, çevresel kontrol, yaşam amacı ve kişisel gelişimdir.
- ❖ Psikolojik iyi oluş kuramı, olumlu işlevde bulunan insanın özelliklerini inceleyen kuramların bir birleşimi durumundadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

- ❖ Bu çalışmada araştırmanın amacını, *psikososyal güvenlik iklimi* ile *çalışanların psikolojik sağlıkları arasında ilişki* olup olmadığını belirlemek oluşturmaktadır.
- ❖ Çalışanların psikolojik sağlıklarının göstergeleri olarak; psikolojik iyi oluş, stres ve duygusal tükenme kavramları ele alınmaktadır.
- ❖ İşletmelerdeki psikososyal güvenlik ikliminin, çalışanların psikolojik iyi oluşları, stres düzeyleri ve duygusal tükenmeleri ile ilişkili olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

- ❖ Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konular/araştırmalar daha çok iş kazalarının ve meslek hastalıklarının fiziksel açıdan yol açtığı zararlar üzerine odaklanmış durumdadır.
- ❖ İş kazalarının ve meslek hastalıklarının azaltılması gerekliliği doğrultusunda ilk başta oldukça olağan görünen bu durum, detaylı incelendiğinde eksik kalmaktadır.
- ❖ Çünkü çalışanların sağlıkları ve güvenlikleri dendiğinde, onların psikolojik ve sosyal sağlıkları ve güvenlikleri de kapsamaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

- ❖ Fakat bu konularda yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır.
- ❖ Bu çalışma ile de iş sağlığı ve güvenliğinin psikolojik boyutunun vurgulanarak bahsedilen eksikliğin az da olsa giderileceği, literatüre bir katkı yapılacağı düşünölmektedir.

Ana Kütle ve Örneklem

- ❖ Araştırmanın ana kütesini ücretli ve maaşlı olarak çalışan kişiler oluşturmaktadır.
- ❖ Özel sektör çalışanları ile kamu personeli araştırma kapsamına dahil edilmiştir.
- ❖ Araştırma kapsamının geniş tutulması amacıyla herhangi bir sektör vb. kısıtlanmasına gidilmemiştir.

Ana Kütle ve Örneklem

Değişken adı		Frekans	(%)
Cinsiyet	Kadın	98	51,9
	Erkek	91	48,1
Yaş grupları	19-30 arası	80	42,3
	30-40 arası	60	31,7
	40 ve üzeri	49	25,9
Medeni Hal	Bekar	105	55,6
	Evli	84	44,4
Eğitim	İlköğretim	3	1,6
	Lise	22	11,6
	Önlisans	20	10,6
	Lisans	101	53,4
	Lisansüstü	43	22,8
İşyeri Kıdemi	1 yıldan az	51	27,0
	1-3 yıl	55	29,1
	4-6 yıl	25	13,2
	7- 9 yıl	14	7,4
	10 yıl ve üzeri	44	23,3
Sektör	Hizmet	138	73,0
	Üretim	51	27,0
Pozisyon	İşçi-Memur	113	59,8
	Yönetici-Müdür-Şef	76	40,2

Veri Toplama Aracı

- ❖ Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.
- ❖ Araştırmada; psikososyal güvenlik iklimini ölçmek için Hall, Dollard ve Coward tarafından geliştirilen ve 12 ifadeden oluşan «Psikososyal Güvenlik İklimi leği» kullanılmıştır. Ölçek 5’li likert sistemine göre; « Kesinlikle katılmıyorum» dan, «Kesinlikle katılıyorum» a değişen skalada yanıtlanabilmektedir.

Veri Toplama Aracı

- ❖ Örnek olarak;
- ❖ İş yerimde üst yönetim çalışanların psikolojik sağlığını etkileyen sorunları düzeltmek için hızlıca hareket eder.
- ❖ İşyerimde iş sağlığı ve güvenliği konusunda sunduğum tavsiyeler dikkate alınır.
- ❖ Çalışanlar psikolojik sağlık ve güvenlik konularına dahil olmaya teşvik edilir.

gibi ifadeler kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

- ❖ Duygusal tükenmeyi ölçmek için Maslach ve Jackson tarafından 1981 yılında geliştirilen ve Ergin tarafından da 1992 yılında Türkçe'ye uyarlaması yapılan «Maslach Tükenmişlik Ölçeği»nin duygusal tükenmeyle ilgili olan soruları kullanılmıştır.
- ❖ Ölçek 5'li likert sistemine göre; «Hiçbir zaman» dan, «Her zaman» a değişen skalada yanıtlanabilmektedir.

❖ Örnek olarak;

İşimden soğuduğumu hissediyorum.

İşimde çok fazla çalıştığımı hissediyorum.

İş dönüşü kendimi ruhen tükenmiş hissediyorum.

gibi ifadeler kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

- ❖ Psikolojik iyi oluşu ölçmek için Ryff ve Keyes (1995) tarafından geliştirilen ve İmamoğlu tarafından Türkçe'ye kazandırılan (Göcen, 2012) «Psikolojik İyi Oluş Ölçeği» kullanılmıştır.
- ❖ Ölçek 5'li likert sistemine göre; «Bana Çok Uygun» dan, «Bana Hiç Uygun Değil» e değişen skalada yanıtlanabilmektedir.

❖ Örnek olarak;

Gündelik yaşamın çeşitli sorumluluklarıyla genellikle oldukça iyi bir şekilde baş ederim.

Kendimi başkalarının önemli gördüğü değerlere göre değil, kendi önemli gördüklerime göre yargılarım.

Yaşam öyküme baktığımda, hayatımın gidişatından memnuniyet duyarım.
gibi ifadeler kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

- ❖ Stresi ölçmek için de Cohen, Kamarck ve Mermelstein tarafından geliştirilen ve Eskin, vd. tarafından geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılan «Algılanan Stres Ölçeği» kullanılmıştır.
- ❖ Ölçek 5'li likert sistemine göre; «Hiçbir Zaman» dan, «Çok Sık» a değişen skalada yanıtlanabilmektedir.

❖ Örnek olarak;

Geçen ay, ne sıklıkta yapmanız gereken şeylerle başa çıkamadığınızı fark ettiniz?

Geçen ay, her şeyin yolunda gittiğini ne sıklıkta hissettiniz?

Geçen ay, kendinizi ne sıklıkta sinirli ve stresli hissettiniz?

gibi ifadeler kullanılmıştır.

Veri Analiz Süreci

Veriler, IBM SPSS Statistics 24.0 paket programıyla analiz edilmiştir.

- ❖ Öncelikle veri analizinde kullanılacak testleri belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Bu test sonucunda verilerin normal dağıldığı ve parametrik testlerin kullanılmasının gerekli olduğu belirlenmiştir.
- ❖ Veri analizinde tanımlayıcı istatistiksel analizler olarak; aritmetik ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır.
- ❖ Bunun yanı sıra araştırmadaki her bir ölçeğin ayrı ayrı güvenilirlik değerleri (Cronbach alpha) hesaplanmıştır.
- ❖ Hipotez testleri içinse korelasyon analizinden ve t-testinden yararlanılmıştır.

Güvenilirlik Analizleri

Ölçeklere İlişkin Güvenilirlik Değerleri

Faktörler	Cronbach Alpha değerleri
Psikososyal Güvenlik İklimi Ölçeği	0,95
Maslach Duygusal Tükenmişlik Ölçeği	0,91
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	0,72
Algılanan Stres Ölçeği	0,83

Araştırmanın Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırma Değişkenlerinin Ortalamaları

Ölçekler	N	Ortalama	Std. Sapma
Psikososyal Güvenlik İklimi	189	2,83	1,02
Duygusal Tükenmişlik	189	2,44	0,90
Psikolojik İyi Oluş	189	3,80	0,39
Algılanan Stres	189	2,89	0,52

Korelasyon Analizi İle İlgili Bulgular

Değişkenler	1	2	3	4	5
1. Psikososyal Güvenlik İklimi	1.00				
2. Duygusal Tükenmişlik	-0.391**	1.00			
3. Psikolojik İyi Oluş	0.195**	-0.210**	1.00		
4. Algılanan Stres	-0.346**	0.531**	-0.377**	1.00	
5. Yaş	-0.184*	-0.92	-0.019	-0.168*	1.00

*0,05 düzeyinde anlamlı **0,01 düzeyinde anlamlı

Araştırma Değişkenlerinin Demografik Özellikler Açısından Farklılıkları

Demografik Özellikler Açısından **Psikososyal Güvenlik İklimine** İlişkin Farklılıklar

Değişkenler	Ortalamalar	Anlamlılık Değeri (p)	Sonuç
Cinsiyet		0,954	Red
Kadın	2,82		
Erkek	2,83		
Medeni Hal		0,174	Red
Bekar	2,92		
Evli	2,71		
Sektör		0,347	Red
Hizmet	2,78		
Üretim	2,94		
Pozisyon		0,523	Red
İşçi-Memur	2,79		
Yönetici-Müdür-Şef	2,88		

Araştırma Değişkenlerinin Demografik Özellikler Açısından Farklılıkları

Demografik Özellikler Açısından **Duygusal Tükenmişliğe** İlişkin Farklılıklar

Değişkenler	Ortalamalar	Anlamlılık Değeri (p)	Sonuç
Cinsiyet		0,783	Red
Kadın	2,46		
Erkek	2,42		
Medeni Hal		0,887	Red
Bekar	2,45		
Evli	2,43		
Sektör		0,779	Red
Hizmet	2,43		
Üretim	2,47		
Pozisyon		0,440	Red
İşçi-Memur	2,48		
Yönetici-Müdür-Şef	2,38		

Araştırma Değişkenlerinin Demografik Özellikler Açısından Farklılıkları

Demografik Özellikler Açısından Psikolojik İyi Oluşa İlişkin Farklılıklar

Değişkenler	Ortalamalar	Anlamlılık Değeri (p)	Sonuç
Cinsiyet		0,003	Kabul
Kadın	3,71		
Erkek	3,88		
Medeni Hal		0,562	Red
Bekar	3,81		
Evli	3,78		
Sektör		0,64	Red
Hizmet	3,83		
Üretim	3,71		
Pozisyon		0,117	Red
İşçi-Memur	3,94		
Yönetici-Müdür-Şef	3,87		

Araştırma Değişkenlerinin Demografik Özellikler Açısından Farklılıkları

Demografik Özellikler Açısından Algılanan Strese İlişkin Farklılıklar

Değişkenler	Ortalamalar	Anlamlılık Değeri (p)	Sonuç
Cinsiyet		0,369	Red
Kadın	2,86		
Erkek	2,93		
Medeni Hal		0,501	Red
Bekar	2,92		
Evli	2,86		
Sektör		0,948	Red
Hizmet	2,89		
Üretim	2,89		
Pozisyon		0,072	Red
İşçi-Memur	2,95		
Yönetici-Müdür-Şef	2,81		

Sonuç

- ❖ *Psikososyal güvenlik iklimi ile algılanan stres ve duygusal tükenmişlik arasında negatif yönlü, psikolojik iyi oluş ile de pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur.*
- ❖ *Erkekler ve kadınların psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı farklılık vardır. Erkeklerin iyi oluş düzeyleri daha fazladır.*